

MARKO
HAUTALA

TAMMI

KUOKKAMUMMO

MARKO HAUTALA

Kuokkamummo

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI | HELSINKI

Tekijä kiittää Suomen Kulttuurirahastoa,
kirjastoapurahalautakuntaa ja Etelä-Pohjanmaan kulttuurirahastoa
tuesta sekä Väinö Tannerin Säätiötä työskentelytiloista.

© MARKO HAUTALA JA KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI 2014

ISBN 978-951-31-8027-0

PAINETTU EU:SSA

*Niin kauan kun yhteisössä on kasaantuneen vihan ja
halveksunnan pääomaa,
ihmiset lakkaamatta ammentavat siitä
ja panevat sen kantamaan hedelmää.*

RENÉ GIRARD: *Väkivalta ja pyhä*

KUOKKA JA MUMMO

TE MIETITTE, mitä Kuokkamummo tekee. Kuokkamummo tappaa lapsia.

Se on vanha kuin meri ja taivas. Se hiipii rantametsissä ja niiden isojen kivien välissä ja kaatuneiden puiden takana. Paljain laihoihin varpain se menee kuin minkki. Ja jokainen, joka käy sen talon pihalla ilman lupaa, joko kuolee tai tulee hulluksi. Se odottaa, että joku liikaa kiroillut jää joukosta jälkeen, kuselle tai tekstaamaan tai katsomaan perhosta tai pelastamaan linnunpoikaa. Se odottaa, että sille käännetään selkä. Se humauttaa kuokan lapaluiden väliin niin, että ilmat menee pihalle ja jaloista häviää tunto.

Se kääntää ympäri.

Se näyttää mustaa kieltä.

Sillä on melkein viikset.

Se on menoa sitten.

Rotkosi rauhaan.

Joiltakin se syö sydämet. Se kaivaa ne rinnasta kuokalla, olit elossa tai et. Se laittaa ne perunamaahan ja odottaa, kunnes ne on jo vähän mustia. Sitten se pureskelee ne pelkillä ikenillä. Tekareihin se ei alennu. Siinä menee joskus tunti. Se laittaa silmät kiinni. Ajattelee vanhoja päiviä ja miten hyvin kaikki oli ennen.

Se näkee kaiken, mitä Suvikylän metsissä tapahtuu. Se haistaa, kuka on kuka. Kun se nuuhkii tuulta, se näyttää ketulta joka on impannut bensa.

Se katsoo, kun kerrostaloissa on valot päällä ja televisio-ruudut välkkyy ja ihmisten varjot liikkuu ja se sanoo niille varjoille kaikkea ällöttävää, mitä te ette koskaan kuule.

Sitä ei voi nähdä, paitsi jos se itse haluaa. Se osaa olla niin paikallaan, että moni ei ole nähnyt, vaikka on katsonut suoraan päin. Se on ollut täällä niin kauan, ettei sitä erota pahasta puunrungossa. Jos siis metsätiellä tai rannassa alkaa haista perunakellarilta, kannattaa juosta. Ei mitään vilkuiluja, jalat alle vaan.

Se oli Suvikylässä ennen kerrostaloja ja rivitaloja ja rikkaiden omakotitaloja Patteriniementien päässä ja se inhoaa niitä kaikkia. Ne on liian suoria ja niiden seinät kaikuu. Se tulee pihoihin vain öisin ja silloin se liikkuu hitaasti ja kumarassa aivan kuin krampissa.

Mutta metsässä se pystyy olemaan hengittämättä tunnin. Joskus se makaa paikallaan niin kauan, että sen harteille kasvaa sammalta ja toukat tulee sen suuhun, kun ne luulee, että tämä on kyllä jo raato tässä. Sitten se yskähtää ja ne toukat lähtee kauhealla kiireellä.

Kerran yksi Hagertin mustalaisperheen poika tuli humalassa rantatietä kotiin ja näki puussa pahkan, josta se tiesi, ettei sitä ennen ole siinä ollut. Se sanoi ”hai sie, elä sie piilottele tai mie viillän ku rottaa”. Pahka ei liikkunut, joten se Hagert otti puukon saappaasta ja jäi odottamaan. Se istui ojanpientareelle ja päätti istua niin kauan, että pahka liikkuu. Aamulla se heräsi ja pahka oli poissa ja se löysi suustaan myttyyn käärityn paperilapun, jonka sisällä oli kolme maitohammasta ja viesti:

Roollan ku vittää.

Sen jälkeen ei yksikään Suvikylän mustalainen liikku-

nut pimeällä muuta kuin autolla. Ne juoksi jonona parkki-paikalle vanhaan mersuun ja mulkoili sieltä huuruisten ikkunoiden läpi.

Kuokkamummo vihaa sähkövaloja. Se vihaa niin, että sen huuto ja kiroilu joskus kuuluu iltaisin kuin joku äänensä loppuun huutanut vielä huutaisi.

Se katkoo mätiä puita ja repii sammalia kivien päältä. Se naulaa oravia kantoihin ja marjastajat löytää niitä joka syksy. Se hakkaa räkättirastaiden pesät niin, että verisiä höyheniä vain värisee tuulessa.

Mitään vipellystä se ei omilla maillaan salli. Mitään muhinoiteja ja pussailuja se ei unohda eikä saa mielestään ennen kuin ne on ylikypsän puolukan värisellä verellä sovitettu.

Se juo ruskeaa paskavettä kanavasta ja keittää siitä pannukahvia. Sillä on kellarissa tuhat lasipurkkia, joissa on mustaa maitoa. Siksi sen kieli on aina musta. Kukaan ei tiedä, mitä musta maito on, mutta sen avulla se pysyy elossa eikä ikinä sairastu, vaikka se syö valkoisen karpässien ja tekee huvikseen köyttä elävistä kyistä.

Sellaisella sen on nähty vetävän venettä kanavaa pitkin aamu-usvassa ja siellä veneessä oli tuhat kyytä ja niiden alla joku ihmislapsi rimpuilemassa, mutta naamaa ei nähty.

Itse se ei astu veneeseen ikinä, sillä se pelkää kaikkea muuta vettä paitsi sitä kanavan matalaa ja paskanväristä. Mereen se ei mene, vaikka koko ranta olisi tulessa. Meri on sille painajainen. Sen hajuakaan se ei voi sietää. Silti se ei osaa lähteä. Piru yksin tietää, miksi.

Iltahämärässä se osaa olla kuin tyttönen. Se vetää luut toisen lomaan ja lyyhistää selkäranksa niin, että lyhenee kolmanneksen. Se jättää kuokan kivenkoloon ja ilmestyy rannassa kalastajalle ja sanoo lapsellisella äänellä, että nyt olisi pillua tarjolla eikä kenenkään tarvi kuulla.

Ne jotka ovat jälkeenpäin puhuneet, ovat sanoneet että sillä on alapäässä kuin suu, joka mumisten imee ja maiskutaa. Jälkikäteen on pakko mennä terveyskeskukseen, jossa ihmetellään mikroskoopin ääressä, että nämähän nyt pasilleja ovat.

Kun ensimmäiset somalit tuli kerrostaloihin, se sähisi monena iltana aivan metsän reunassa ja lähellä parkkipaikkoja. Ensimmäisen tytön saatuaan se oli pitänyt sen hengissä ja ihmetellyt, että mikä ihme tämä paskavesikahviakin tummempi on. Se oli ottanut tytön huivin ja antanut tuulen painaa sen naamaansa vasten ja seissyt merta päin ja haistellut jotakin pasarin hajuja niin kauan, että se tyttö oli päässyt pakoon. Sen jälkeen se on ottanut monta ja huomannut, että sisältä ne sydämet on samaa väriä. Kaikki ne mustuu ja mureutuu niin, että karaistuneet ikenet niihin pystyy.

Somalit ei ole siltä turvassa.

Arapit ei ole.

Kukaan sellainen ei ole, joka ei osoita kunnioitusta eikä vie lahjoja Niemenkärkeen, kun niiden uskonto muka sanoo jäkäti jäkäti.

Jos joku on yksin kotona ja vanhemmat kylässä tai kaaressa, se voi joskus tulla rappukäytävään elukanluista tehdyllä yleisavaimella ja soittaa ovikelloa. Ovisilmästä näkyy poliisi, mutta kun avaat, siinä se seisoo ja näyttää kieltä.

Se on menoa sitten. Edessä hämäräinen tie.

Kukaan ei ole turvassa. Paitsi mustalaiset. Kukaan ei tiedä miksi.

Ehkä se Hagertin mustalainen teki sopimuksen.

Roollan ku vittää.

Kukaan ei tiedä, mitä se sillä tarkoitti. Ehkä sillä oli hauskaa.

Ehkä se tappoi Hagertit kaikki, sillä ne katosi kerralla. Muuttivat pois, sanoivat jotkut, mutta mistä sitä tietää. Ehkä niiden sydämet on perunamaassa.

Mutta yleensä se tappaa vain lapsia, jotka on eksyneet polulta. Jotka luulee, että netti ja opettajat tietää, miten pitää olla. Ja että minne tahansa saa mennä nuuskimaan.

Se hiipii rantakivillä, pysähtyy, huojuu edestakaisin kuin kaislat, haistelee hampaaton suu auki niin, että höyry nousee.

Kun se menee oikein vauhdilla, kuokka iskee siirtolohkareista kipinää. Ukkosella on nähty sellainen valovana puunrunkojen välissä. Aikuiset väitti, että pallosalama, mutta ne ei tiedä mitään.

Minkähän värinen sen oma sydän on? Se lihas on krampannut ja pumpannut jo kuinkahan monta sataa vuotta. Verikin varmaan sakeaa ja hidasta, kuin mustikkahilloa letkussa.

Miksi sillä on suu auki?

Haistaako se yhtä aikaa nenällä ja suulla? Maistaako se yhtä aikaa nenällä ja suulla?

Sen silmistä en ole puhunut mitään.

Näyttää niin kuin se olisi sokea, muttei se ole.

Se näkee pimeässä.

Tai ehkä se vain on ollut Suvikylässä niin kauan, että se tietää näkemättäkin, missä kaikki on. Paitsi kaikki uusi. Parkkipaikat ja kerrostalot ja rivitalot ja rikkaiden omakotitalot. Ehkä se siksi inhoaa niitä. Tasaista asfalttia, välkkyviä ikkunalaseja, kaikuja.

Ehkä se tosiaankin on sokea.

Samantekevää. Tärkeämpi kysymys on:

Miksi se huutaa merelle?

Miksi se laulaa merelle?

Miksi se liikkuu ukkosella?
Miksi se ei ole lähtenyt pois?
Vartioiko se tosiaan jotakin?
Onko sen sielu vankina meressä?
Kukaan ei tiedä.
Te ette sitä tiedä.

Teidän tarvitsee tietää vain, että Kuokkamummo tappaa lapsia. Mutta se ei tee sitä millään pahalla. Se tappaa vain ne, jotka tekee väärin. Se suojelee tätä paikkaa. Ilman sitä tämä olisi kuin mikä tahansa paikka. Ristinummi tai Hervanta tai Itä-Helsingin slummi.

Ja kuulisittepa, kun se itkee. Se on kuin lapsi, jonka äiti on hukkunut. Tái äiti, jonka lapsi on hukkunut. Siitä valituksesta tulee vilu.

Älkää siis ikinä puhuko Kuokkamummosta läpällä.

Puhutte joko pokkana tai ei ollenkaan.

Naurakaa kevätjumalanpalveluksessa tai riparilla, jos pappilla on ärrävika tai se haistelee sormia. Mutta Kuokkamummosta turpa kiinni.

Jos siitä alatte laulaa, kadutte pahemmin kuin sitä, että itkitte joskus kännissä kaikkien nähden tai lähetitte suihin-ottokuvan vahingossa äidin puhelimeen. Teille näytetään kieltä ja teidän selkään lyödään kuokka ja teidän sydän laitetaan perunamaahan.

Ajatelkaa Kuokkamummoa ja sitä, kun se kaivaa teidän sydämen perunamaasta. Kun se muistelee vanhoja päiviä ja miten hyvin kaikki oli ennen ja miten te ette tiedä elämästä mitään ettekä siitä, miten se on kärsinyt.

Teidän sydän ei pysty kuolemaan, vaikka se puree ja maiskuttaa pelkillä ikenillä. Onko teidän oma sielu vielä vangittuna siellä? Piru tietää, mutta kysyn vaan. Ja jos on, mitä sille tapahtuu, kun Kuokkamummo nielee sen?

Kaikkea kannattaa kokeilla, kun on vielä nuori, muttei sitä.

Mitä ikinä Kuokkamummo sureekin, te ette halua sitä tietää.

Sen sisällä on niin pimeää, että sokeakin pyytää valoa.

Siellä on turha itkeä.

Siellä on vain yö ikisyöjä ja perunakellarin haju.

Siellä on myöhäistä katua mitään.

KUN SAARNA on ohi, pennut ovat aivan hiljaa.

Ylipastorin kuokka laskeutuu betonilattialle kaiuttomasti kumahtaen.

Taskulamppu syttyy.

Pennut siristävät silmiään ja näyttävät juuri heränneiltä. Ylipastorin vahakangastakki on sammalenvihreä ja repaleinen. Hihat ja helma ovat punaisissa tahroissa. Kaikki tietävät, että se on tekoverta, mutta pelottaa silti.

Ylipastori kääntää taskulampun heihin.

Valossa kyyhöttää kuusi pentua, joista Saarna on nyt tehnyt narttuja ja kolleja. Pupillit säikähtävät ja kutistuvat. Varjot venyvät takaseinällä. Ne ovat kuin kuusi suurempaa ja vanhempaa eläintä pienten hahmojen takana, heidän aikuiset varjonsa.

Ylipastori nousee seisomaan. Hän joutuu ottamaan tukea lattiasta, sillä istuminen turruttaa jalat. Naamari hölskyy päässä.

Pennut pussaavat yksitellen kuokan ruosteista terää. Jotkut nuolevat perään, koska se tuo kuulemma onnea. Joku hihittää, mutta se loppuu äkkiä. Suudelman jälkeen Ylipastori kumartuu jokaisen korvan viereen ja kuiskaa nimen. Pennut tietävät, että sitä ihmistä heidän pitää kytätä. Eikä

kukaan tiedä, kuka on kenenkin Kyttä. Se käy ilmi vain, jos kaikki menee päin helvettä ja joku lipsuu. Silloin Kytän pitää tehdä velvollisuutensa ja rankaista.

”Kukaan ei puhu”, Ylipastori sanoo. ”Ikinä.”

He toistavat sanat yhteen ääneen.

Kukaan ei puhu. Ikinä.

”Menkää.”

Ylipastori menee takaisin paikalleen ja istuu alas. Taskulamppu sammuu. Takista jää vihertävä jälkikuva verkkokalvoille. Se nykii ilmassa, kun räpäyttää silmiä.

He nousevat ja hapuilevat, törmäilevät pimeässä ja valittavat puutuneita jalkojaan, kunnes löytävät pommisuojan raskaan oven. Se on raskas ja hankala avata pimeässä. Liian monet kädet hapuilevat kahvaa. Niillä käsillä on kiire. Samoin jaloilla. Joku kompastuu kynnykseen. Joku sanoo vittu. Joku naurahtaa käheästi. Joku sytyttää käytävään valot. Viimeisenä lähtenyt työntää oven kiinni.

Ennen sen sulkeutumista hän näkee käytävältä pommisuojaan tulevassa valokaistaleessa Ylipastorin.

Kumarassa istuva hahmo, joka katsoo eteenpäin. Naamari on kumia, sen näkee selvästi nyt. Silti, juuri ennen kuin ovi painuu kiinni, näyttää siltä kuin se olisi pahka katkenneen puun rungossa.

SAGAL YUSUFIN
SALAIUUS

”IHAN TÖRKEE juttu”, Mira kuiskasi Sagalille, kun he olivat päässeet A-talon pommissuojasta ulkoilmaan.

Sagal oli ainut tyttö, joka sai pitää Miraa kädestä ilman, että se oli lesboöllöä. Muut olivat lähteneet jo niemenkärkeä kohti, sillä siellä oli tarkoitus juhlia, vaikka oli arki-ilta. He olivat naureskelleet ja vitsailleet ja näytelleet, ettei tunnu missään. Miten niin muka nyt oltiin narttuja ja kolleja ja sitä rataa. Sagalista oli kuitenkin tuntunut kuin hänet olisi herätetty painajaisesta. Toisten harhailevista katseista oli nähnyt, että hekin olivat tunteneet niin. Muut ihmiset vain osasivat palata tavalliseen maailmaan nopeammin kuin Sagal.

He kaikki olivat katsooneet Miraa, odottaneet hänen reaktiotaan. Kukaan ei uskaltanut sanoa mitään mielipidettä Saarnasta ennen kuin hän olisi antanut tuomionsa. Mira oli vain käskenyt heitä jättämään hänet ja Sagalin kahden. Miraa toteltiin aina. Ja Sagalia kadehdittiin siksi, että hän oli ainut, joka uskalsi olla Miralle rehellinen. Ainut, josta Mira piti huolta.

”Niin oli”, Sagal vastasi ja katsoi taakseen. ”Mä pelkäsin, että joku koskee pimeässä mun niskaa ja mä alan huutaa. Mä olisin huutanut *niin* lujaa.”

Te mietitte, mitä Kuokkamummo tekee.
Se tappaa lapsia. Se on vanha kuin meri
ja taivas. Se haistaa kuka on kuka ja
odottaa, että joku liikaa kiroillut jää joukosta jälkeen,
kuselle tai tekstaamaan tai katsomaan perhosta.
Älkää ikinä pubuko Kuokkamummosta läpällä.
Naurakaa kevätjumalanpalveluksessa tai riparilla,
jos papilla on ärrävika tai se haistelee sormia. Mutta
Kuokkamummosta turpa kiinni.

Syrjäisen lähiön nuoret kokoontuvat pommisuojaan peloteltavaksi, niin on tehty vuosikymmenten ajan. Lapsuusmuistot vaivaavat yhä Samuel Autiota, eikä hän ole koskaan päässyt yli menetetystä teinirakkaudestaan. Maisakin on jo aikuinen ja päättänyt tehdä seudun perinteestä väitöskirjan, muttei vielääkään uskalla lähestyä Bondorffien autiota huvilaa. Jos kyse on vain leikistä tai kaupunkilegendasta, miksi ihmisiä katoaa jäljettömiin? Sille kaikelle Kuokkamummo näyttää mustaa kieltä.

Se on menoa sitten.

84.2 – ISBN 978-951-31-8027-0

Päälys Mika Tuominen

Päälyksen kuvamateriaali iStockphoto, Mika Tuominen

www.tammi.fi